

Reactie van de Raad van Beheer op het rapport RDA “Hondenbeten aan de Kaak gesteld”

Inleiding

Op 30 juni 2016 heeft de staatssecretaris de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) gevraagd een zienswijze op te stellen over houderijvoorschriften waarmee maatschappelijk ongewenst gedrag van honden kan worden voorkomen. Daarbij lag de focus met name op het verlagen van het aantal (ernstige) bijtincidenten. De RDA heeft haar zienswijze “Hondenbeten aan de kaak gesteld” op 21 februari jl. gepubliceerd.

De Raad van Beheer is wel gehoord in de oriëntatiefase van de RDA omtrent dit onderwerp, maar heeft geen inzage gehad in het conceptrapport.

Reacties vanuit de kynologie

Vanuit de kynologie zijn er veel reacties vanuit de diverse geledingen van de kynologie op de zienswijze binnengekomen. Duidelijk is dat de zienswijze voor veel commotie en onrust binnen de georganiseerde kynologie gezorgd heeft.

Belangrijkste punten en bevindingen

Inhoudelijk

Allereerst merkt de Raad van Beheer op hij in de zienswijze van de RDA een duidelijk antwoord op de door de staatssecretaris gestelde vraag om preventieve maatregelen die door gemeenten genomen kunnen worden mist. De Raad van Beheer is voorstander van een palet aan preventieve maatregelen waarmee in een vroeg stadium bijgestuurd of ingegrepen kan worden; voorkomen is immers beter dan genezen.

De RDA stelt dat adequate gegevens over omvang, oorzaak en context ontbreken, maar dat desondanks er voldoende aanleiding is om preventieve maatregelen te adviseren en hierin onderscheid te maken tussen hondenrassen. De Raad van Beheer vindt dit opmerkelijk omdat hiermee het nemen van preventieve maatregelen meer politiek, maatschappelijk en/of media gedreven is dan dat dit ondersteund wordt door feiten. Desalniettemin is de Raad van Beheer voorstander van het stimuleren van sociaal gedrag bij honden, passend binnen de Nederlandse maatschappij, en het inperken van dat wat als maatschappelijk ongewenst gedrag gezien wordt.

De door de RDA voorgestelde maatregelen hebben betrekking op zowel de eigenaar, de hond als de context waarbinnen bijtincidenten kunnen plaatsvinden. De Raad van Beheer onderschrijft dit uitgangspunt.

De RDA stelt dat de verantwoordelijkheid bij de eigenaar of houder van de hond ligt omdat hij degene is die kiest voor een bepaald ras of type, hem opvoedt en keuzes maakt voor wat betreft de houderij. De hond is vanwege zijn genetische herkomst erfelijk bestemd tot een bepaalde bouw en gedrag. Daarnaast doet de hond ervaringen op en speelt de context waarin de hond gebracht wordt een rol. Al deze aspecten hebben invloed op het feit of een hond zal bijten.

Om meer grip te krijgen op maatschappelijk ongewenst gedrag van honden stelt de RDA voor om een dynamische lijst op te stellen van rassen, kruisingen en look-alikes met een hoog bijrisico. Dit zijn honden die ernstig letsel kunnen toebrengen door hun bijtgedrag (lage aanvalsdrempel, niet waarschuwen, niet loslaten, schudden) in combinatie met hun bijtkracht (kaakopbouw, formaat, spieren). Voor honden op deze lijst kunnen extra maatregelen voor de houder, hond en omgeving worden opgelegd. Voorbeelden hiervan zijn het kort aanlijnen en muilkorven van honden, een laagdrempelige meldingsprocedure en het voorkomen dat honden die betrokken zijn geweest bij bijtincidenten opnieuw problemen veroorzaken.

De Raad van Beheer vindt het wenselijk dat hierbij onderscheid gemaakt wordt tussen honden met een officiële Raad van Beheer-stamboom en honden zonder stamboom. Aan het verkrijgen van een Raad van Beheer-stamboom kunnen eisen gesteld worden, zoals het doen van een gedragstest bij de ouderdieren. Voor een aantal rassen is een gedragstest al een vereiste om in aanmerking te komen voor een Raad van Beheer-stamboom. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat daardoor honden met stamboom minder agressie vertonen dan honden zonder stamboom¹.

Daarnaast stimuleren veel rasverenigingen het sturen op een juiste match tussen hond en potentiële eigenaar en geven zij relevante informatie over het karakter van het ras. Dat is altijd belangrijk, maar bij honden die aangemerkt zijn in het kader van maatschappelijk ongewenst gedrag als hoog risico hond zo mogelijk nog belangrijker.

Ten slotte vindt de Raad van Beheer een onderscheid tussen honden met Raad van Beheer-stamboom en honden zonder een dergelijke stamboom wenselijk, omdat alle honden met Raad van Beheer-stamboom door een buitendienstmedewerker/chipper van de Raad van Beheer gezien worden in het nest. Daarmee is er zicht op de fokker en de omstandigheden waaronder ze gehouden worden. Door feedback van de chipper en het uitvoeren van locatiecontroles is bij deze groep honden veel meer sturing mogelijk dan bij honden zonder Raad van Beheer-stamboom.

Een ander punt dat vragen oproept bij de Raad van Beheer is hoe gekomen kan worden tot deze dynamische lijst hoog risicohonden als relevante informatie ontbreekt. Daarnaast wordt door het aanwijzen van rassen en typen voorbijgegaan aan het individuele karakter en gedrag van honden en krijgt een ras of type hond een stempel op basis van ervaringen uit het verleden.

Ook vragen wij af hoe aan de handhaving in de praktijk invulling gegeven kan worden. Het classificeren van honden als van een bepaald ras of type is in sterke mate gebaseerd op subjectieve criteria. Wil je dit goed kunnen doen, dan is daarvoor veel specialistische kynologische vakkennis nodig. Daar komt bij dat de verschijningsvorm van kruisingen heel divers kan zijn en dat ook kruisingen van rassen die niet zijn benoemd als mogelijke hoog risicohonden wel de verschijningsvorm van een dergelijk ras of type kunnen hebben. Gelden voor dergelijke kruisingen dezelfde maatregelen als voor hoog risicohonden, terwijl ze dit op basis van hun genetische basis niet zijn?

In de zienswijze wordt gerefereerd aan een lijst van al dan niet door de FCI erkende rassen die door de Hondenbescherming is opgesteld. De lijst geeft echter alleen een overzicht van rassen die oorspronkelijk zijn gefokt voor vechtdoeleinden. Of deze rassen daarmee als gevaarlijk bestempeld kunnen worden is een tweede. Zo staat de Engelse Bulldog op deze lijst vermeld, maar er zullen maar

---

¹ <http://edepot.wur.nl/175919>; <https://www.trouw.nl/groen/rasechte-rottweiler-minder-agressief~a4d2a86d/>

weinig mensen zijn die honden van dit ras als hoog risicohond zullen aanwijzen. Door vermelding in de zienswijze krijgt een dergelijk ras ten onrechte een stempel, waarbij het stempel bovendien niet op feiten gebaseerd is. Gegevens over omvang, oorzaak en context ontbreken immers. Bovendien lijkt de lijst die door de Hondenbescherming opgesteld is arbitrair te zijn. De Rottweiler is van oorsprong een hoeder van vee en staat wel op deze lijst, terwijl andere hoeders van vee niet op deze lijst zijn geplaatst. Zo zijn er nog veel meer kanttekeningen bij de lijst van de Hondenbescherming die nu door de RDA aangehaald wordt te plaatsen.

Beleid gericht op het nemen van preventieve maatregelen voor alle honden of honden boven een bepaalde schofthoogte en/of gewicht zou aan de genoemde punten tegemoet kunnen komen. Bovendien dwingt dit ook bezitters van honden die niet als hoog risico hond zijn aangewezen om hun verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om het vertonen van maatschappelijk gewenst gedrag. Ook deze honden moeten goed gesocialiseerd en opgevoed worden en hun baas moet ook deze honden onder appel kunnen houden. Immers, iedere hond kan bijten en daarmee maatschappelijk ongewenst gedrag vertonen. Het is dikwijls een combinatie van factoren die tezamen bepalen of een hond dergelijk gedrag zal vertonen of niet.

De RDA beoogt geen verbod op hondenrassen, omdat zij dit niet als proportioneel ziet. De Raad van Beheer deelt dit inzicht en acht handhaving van een dergelijk verbod bijna onmogelijk. In plaats van het probleem op te lossen, zal eerder een verschuiving plaatsvinden richting honden die in potentie ook gevaarlijk zijn maar niet zijn aangewezen als hoog risico honden.

De RDA beveelt aan om honden die ernstige letselschade veroorzaakt hebben, ook al is dat voor de eerst keer, zondermeer te euthanaseren. Op deze manier verwacht zij dat dit onverantwoordelijke houders zal ontmoedigen en dat de vraag naar deze dieren daardoor zal afnemen. De Raad van Beheer plaatst hier vraagtekens bij. Een onbewust onverantwoordelijke houder die dit overkomt zal wellicht niet meer kiezen voor dit ras of type hond of in de toekomst een dergelijke hond op een meer verantwoorde wijze houden. Er is echter ook een groep van bewust onverantwoordelijke houders, die een geringe emotionele band heeft met zijn hond en weinig tot niet onder de indruk zal zijn van een dergelijke maatregel en opnieuw een dergelijk ras of type hond zal aanschaffen en er wederom op dezelfde onverantwoorde manier mee zal omgaan.

De RDA adviseert om veel zaken op gemeentelijk niveau te regelen. De Raad van Beheer is van mening dat dit onduidelijkheid voor hondenbezitters met zich mee brengt. In de ene gemeente kunnen andere regels gelden dan in de andere. Eenduidige regels die landelijk gelden scheppen duidelijkheid en zorgen ervoor dat de spelregels voor iedereen hetzelfde zijn. Door deze duidelijkheid zal het eenvoudiger zijn om aan de regels te voldoen en zijn excuses over het niet kennen van de plaatselijke regels makkelijk te voorkomen.

Tenslotte stelt de RDA voor om identificatie en registratie van honden te versterken, bijvoorbeeld door dit exclusief te beleggen bij een dierenarts. De Raad van Beheer is voorstander van het verbeteren van de identificatie en registratie van honden en heeft dit in andere verbanden ook reeds eerder aangegeven. De Raad van Beheer is van mening dat deze echter niet verbeterd wordt door dit exclusief te beleggen bij dierenartsen. Dierenartsen komen immers niet bij de fokker of houder thuis en hebben daardoor geen zicht op de omstandigheden waaronder honden gehouden worden. Chippers van de Raad van Beheer zien ieder nest bij de fokker thuis en kunnen de fokker daarin

aanspreken op onwenselijke situaties of tips geven ten aanzien van gezondheid, welzijn en sociaal gedrag. Eerder heeft de Raad van Beheer al bij het ministerie van Economische Zaken aangegeven dat dit één van de pijlers, zo niet de belangrijkste pijler, onder Fairfok is. De Raad van Beheer is wel voorstander van het verplicht registreren van een beperkt aantal chippers, zodat voor iedereen duidelijk is wie dit voor zijn beroep en op regelmatige basis uitvoert. Daarnaast wijst de Raad van Beheer er op dat uit vertrouwelijke informatie blijkt dat het juist dierenartsen zijn die betrokken of zelfs verantwoordelijk blijken te zijn bij onvolkomenheden met het identificeren en registreren van honden.

De voorgestelde maatregelen dienen volgens de RDA binnen vier jaar te worden geëvalueerd. Daarnaast dient er meer kennis te komen over de verschillende aspecten van maatschappelijk ongewenst gedrag van honden. De Raad van Beheer deelt het advies van de RDA om – ongeacht welke maatregelen uiteindelijk genomen worden – het beleid na een bepaalde periode te evalueren. Beleid dient immers effectief te zijn en een wezenlijke bijdrage te leveren aan het beoogde resultaat. Is dit niet het geval, dan staan de effectiviteit van het beleid en de onderliggende maatregelen ter discussie. Daarnaast deelt de Raad van Beheer het standpunt van de RDA dat het gewenst is om te komen tot meer geactualiseerde en betrouwbare kennis. Sterker, het is volgens de Raad van Beheer de vraag of het mogelijk is om zonder deze kennis te komen tot effectieve maatregelen. Nu wordt een palet aan maatregelen voorgesteld terwijl tegelijkertijd door de RDA gesteld wordt dat adequate gegevens over omvang, oorzaak en context ontbreken. Dit werpt de vraag op hoe zonder deze kennis men kan komen tot de gedane aanbevelingen. Overigens is het ook de vraag hoe de effectiviteit van de maatregelen geëvalueerd kan worden als er geen uitgangswaarde is. Op welke gronden stel je dan vast of de maatregelen het gewenste effect hebben?

Fouten en andere onvolkomenheden

In het rapport staat een aantal feitelijke onjuistheden. Zo stelt de RDA dat er drie groepen fokkers zijn, te weten fokkers die lid zijn van een rasvereniging, bedrijfsmatige fokkers en particuliere gelegenheidsfokkers. Dit is onjuist. Zowel bedrijfsmatige fokkers als particuliere gelegenheidsfokkers kunnen lid zijn van een rasvereniging en via de rasvereniging fokken en bij de Raad van Beheer stambomen aanvragen. Niet alle fokkers van honden met een Raad van Beheer-stamboom zijn echter lid van een rasvereniging.

In de zienswijze wordt daarnaast gesteld dat er dieren geïmporteerd worden omdat het aantal honden dat in Nederland gefokt wordt niet kan voldoen aan de vraag. Deze stelling wordt niet onderbouwd. Wat ongetwijfeld meespeelt bij de grootschalige import van honden is dat honden gefokt op puppyfarms in het voormalig Oostblok onder slechte omstandigheden gehouden worden, waarbij niet geïnvesteerd wordt in de gezondheid en het welzijn van de teef en haar pups en in het sociaal gedrag van de pups. Daardoor kunnen deze honden goedkoper worden aangeboden dan in Nederland gefokte honden waar juist veel aandacht, tijd en geld is gaan zitten in het zorgdragen voor deze aspecten. Zolang er vraag is naar goedkope en snel beschikbare honden en de controles op illegale transporten minimaal zijn, zal er sprake blijven van deze ongewenste grootschalige import. Dit staat los van het aantal honden dat in Nederland gefokt wordt. Bij het importeren van zwerfhonden speelt er een ander motief, namelijk het willen 'redden van zielige honden'.

De RDA haalt cijfers aan die afkomstig zijn van de Dierenbescherming. Hier worden aantallen honden genoemd die in de 22 asielen van de Dierenbescherming medio januari 2017 aanwezig waren. Hierbij wordt gesproken over rashonden. Dit suggereert dat het gaat om honden met een stamboom, temeer omdat elders in het rapport gesproken wordt over look-alikes. De Raad van Beheer twijfelt echter sterk of het hier gaat om honden met een officiële stamboom. Uit eigen onderzoek van de Raad van Beheer is namelijk bekend dat er nauwelijks stamboomhonden in een dierenasiel zitten. Dit komt door de langere wachttijd bij aanschaf van een stamboompup, de hogere aanschafprijs en met name de selectie van pupkopers door de fokker bij aanschaf. Daarnaast zorgen de meeste rasverenigingen voor herplaatsing van stamboomhonden, waardoor deze honden niet naar het asiel gaan.

Overigens maakt ook elders de RDA geen onderscheid tussen honden met een Raad van Beheer-stamboom en honden zonder door officiële stamboom. Zo wordt informatie verkregen van de gemeente Rotterdam weergegeven en wordt gesproken over rashonden. Of het echter om honden met stamboom gaat of niet is niet duidelijk. Dit is echter wel relevant omdat de rasverenigingen en Raad van Beheer een stringent beleid voeren en dit niet van toepassing is op honden die zonder stamboom gefokt worden.

De RDA haalt daarnaast cijfers aan die afkomstig zijn van de Raad van Beheer en constateert dat er binnen de populairste rassen een grote verschuiving heeft plaatsgevonden tussen 2006 en 2016. Daarbij wordt geen verklaring gegeven. Naast trends die er altijd zijn, speelt zeker mee dat de Raad van Beheer en de betrokken rasverenigingen voor diverse rassen een scherper beleid geformuleerd hebben om de gezondheid, het welzijn en/of het sociaal gedrag van deze honden te verbeteren. Een deel van de fokkers wil niet mee in dit beleid en kiest er derhalve voor om voortaan buiten de Raad van Beheer te fokken. Dit betekent niet dat deze rassen minder gefokt worden, wel dat er minder honden met stamboom gefokt worden. Dit vertaalt zich terug in de plek waar een ras in dergelijke overzichten kan worden teruggevonden.

Bij het standpunt dat dierenartsen de meest aangewezen professionals zijn voor het chippen en registreren van nieuwe honden en ook van honden die van eigenaar wisselen, wordt gesteld dat via het tuchtrecht gegarandeerd wordt dat dierenartsen zich aan de wet houden, dit in tegenstelling tot andere beroepsgroepen. De Raad van Beheer vindt het te ver gaan om te stellen dat het hebben van een tuchtrecht garandeert dat regelgeving niet wordt overtreden (immers: uit vertrouwelijke informatie blijkt dat het vrijwel altijd dierenartsen zijn die betrokken zijn bij fraude en andere onrechtmatigheden met betrekking tot identificatie en registratie), maar wijst er bovendien op dat ook bij de Raad van Beheer er sprake is van een tuchtrecht, een geschillenrecht en er bovendien sprake is van een arbeidsrechtelijke situatie die ontslag van een buitendienstmedewerker/chipper van de Raad van Beheer mogelijk maakt. Bovendien zijn deze chippers met naam en toenaam bekend bij de overheid in het kader van identificatie en registratie en kan hun aanwijzing als chipper door de overheid worden ingetrokken. Het argument van de RDA houdt naar de mening van de Raad van Beheer dan ook geen stand.

De Raad van Beheer wordt woorden in de mond gelegd ten aanzien van de prijzen voor fokdieren die zo niet aan de orde gekomen zijn in het gesprek dat de Raad van Beheer had met de RDA ten aanzien van dit onderwerp.

Tenslotte

De RDA roept onder het kopje “Maatregelen gericht op eigenaar” rasverenigingen en fokkers uitdrukkelijk op tot het organiseren van trainingen en opleidingen voor honden en eigenaren. De Raad van Beheer wijst er graag op dat een kleine 100 hondenscholen (ook bekend als kynologenclubs of regionale verenigingen) zijn aangesloten bij de Raad van Beheer. Het belang van training en opvoeding onderschrijft de Raad van Beheer van harte. Dit deed de Raad van Beheer overigens ook in Fairfok, een sectorbreed gedragen plan om de gezondheid, het welzijn en het sociaal gedrag van honden te stimuleren. Wel vraagt de Raad van Beheer zich af hoe de RDA het trainen van honden voor bijvoorbeeld behendigheid en flyball ziet in relatie tot het aan een korte lijn houden en muilkorven van hoog risicohonden. Ook vraagt de Raad van Beheer zich af in hoeverre kynologenclubs gedwongen kunnen worden om ook hoog risicohonden te accepteren, terwijl ook – of misschien wel juist – deze honden baat hebben bij opleiding en training en de drempel hiertoe zo laag mogelijk zou moeten zijn. Als hondenscholen hoog risicohonden weigeren en de houder naar verder weg gelegen locaties moet voor cursussen en trainingen, is de kans groter dat de houder hiervan zal afzien.

De Raad van Beheer constateert dat in de zienswijze geen rekening wordt gehouden met de positie van honden in de Nederlandse maatschappij. Ook veel hoog risico honden hebben een baasje en vormen onderdeel van het gezin. Om beleid succesvol te kunnen maken, is draagvlak onder fokkers en houders essentieel. Bij de Raad van Beheer komen op dit moment veel berichten binnen waaruit blijkt dat er geen of beperkt draagvlak is voor de geadviseerde maatregelen en deze vooral veel onrust veroorzaken.

Bovendien wordt in de zienswijze voorbij gegaan aan het op een verantwoorde wijze fokken van honden. Daar begint echter alles: selectie van ouderdieren en pupkopers, liefde voor en kennis van een ras, en goede socialisatie vormen de basis voor sociaal wenselijk gedrag. Bij de fokkers van de Raad van Beheer staan deze uitgangspunten hoog in het vaandel en vindt hierop controle plaats via de buitendienstmedewerkers, maar ook door registratie van de verplichte gedragstesten voor een aantal rassen. Indien wordt overwogen om over te gaan tot fokkerij door erkende en geregistreerde fokkers zouden de fokkers aangesloten bij een bij de Raad van Beheer aangesloten rasvereniging als zodanig erkend en geregistreerd moeten worden. Voor deze honden is immers de kans op bijtincidenten kleiner (kans x impact tabel).